

Metodický list: Disidentství Anny M. Schwarzové

Hodina se zabývá životním příběhem Anny Magdaleny Schwarzové.

Pomůcky

Pracovní list Anna Magdalena Schwarzová pro každého žáka, video Příběh Anny Magdaleny Schwarzové, úryvky z rozhovoru s M. Schwarzovou, technika k puštění videa a počítače s přístupem na internet, pokud aktivitu 1 nezadáme jako DÚ.

Příprava

Zhlédněte video, přečtěte si rozhovor s M. Schwarzovou (doplňkový text k pracovnímu listu). Pro více informací o jejím životě si poslechněte Příběh Niny Schwarzové (audio ke stažení).

Časová dotace

Časy na jednotlivé aktivity jsou pouze orientační. Práci na internetu lze zadat za DÚ.

Vzdělávací oblasti / Průřezová témata

osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana, mediální výchova

3 MIN

SAMOSTATNÁ PRÁCE

Žáci vypracují úlohu 1 z pracovního listu. Vysvětlíme jim, že to, jestli se trefili, zjistí až po zhlédnutí klipu.

15 MIN

SAMOSTATNÁ PRÁCE/
PRÁCE VE SKUPINÁCH

Práce s internetem – žáci samostatně nebo v malých skupinkách hledají odpovědi na otázky A–F na internetu. Vysvětlíme jim, že informace z internetu (např. z Wikipedie) je třeba ověřovat, doporučíme konfrontovat vždy minimálně dva zdroje.

5 MIN

CELÁ TŘÍDA

Odpovědi společně zkontrolujeme.

A) Mohl se Žid přihlášením ke katolické víře vyhnout transportu do koncentračního tábora? A vstupem do kláštera?

Přestup ke katolické víře Židům v drtivé většině případů nepomohl, ostatně mnoho z nich bylo katolíky – podle norimberských zákonů hrálo stejnou roli hledisko rasové jako náboženské. Někdy nechávali Židé pokrýt své děti, které tak měly šanci zachránit se např. zařazením do záchranného transportu do ciziny. Za pokržené Židy také často intervenovali představitelé katolické církve, jen málokdy však úspěšně. Ani vstup do kláštera nebyl zárukou bezpečnosti, jak vidíme na případu Niny Schwarzové, kterou do kláštera nepřijali právě kvůli židovskému původu.

B) Co to byly Revoluční gardy? Kdy u nás operovaly?

Revoluční gardy (RG) byly povětšinou dobrovolnické skupiny vznikající na našem území v květnu 1945 z popudu Ústřední rady odborů. Jejich úkolem bylo zajišťování podezřelých osob, zabavování majetku, výkon bezpečnostní, strážní a pořádkové služby. V součinnosti s vojskem organizovaly v prvních měsících soustřeďování a vysídlování Němců. Jejich příslušníci jednali často agresivně a brutálně, motivováni nenávistí, touhou po odplatě a po zisku. RG byly proto někdy přezdívány „Rabovací gardy“.

C) Co to je internace?

Internace označuje nucený pobyt, nedobrovolnou přítomnost jedné či více osob na určitém místě nebo na nějakém omezeném prostoru zpravidla z nějakých politických, náboženských, etnických či jiných společenských příčin.

D) Vysvětli pojem „podvracení republiky“. Najdi příklady lidí, kteří byli za tento čin odsouzeni. Co konkrétně udělali?

Podvracení republiky byl v období komunistického režimu trestný čin podle § 98 trestního zákona. Podle něj bylo možné trestat výrobu a šíření materiálů nepřátelských komunistickému zřízení, stejně tak veřejná vystoupení či pokusy o emigraci. Obecně můžeme říci, že na základě tohoto paragrafu komunistický režim trestal ty, kteří se odvážili s ním nesouhlasit. Trest byl v tomto případě stanoven na 1-10 let odnětí svobody.

E) Co je to Charta 77 a VONS?

Charta 77 byla neformální československá občanská iniciativa, která kritizovala a napadala komunistický režim v ČSSR za nedodržování lidských a občanských práv, k jejichž dodržování se ČSSR zavázala při podpisu Závěrečného aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE) v Helsinkách. Charta 77 je považována za jednu z nejvýznamnějších akcí odporu proti normalizačnímu režimu v Československu. Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS) založila 27. dubna 1978 skupina signatářů Charty 77. Jeho úkolem bylo sledovat případy osob, které byly v ČSSR trestně stíhány nebo vězněny za projevy svého přesvědčení nebo které se staly oběťmi policejní či justiční svévole. VONS obhajoval stovky našich občanů i cizinců, činil tak ve smyslu československých zákonů a mezinárodních paktů o lidských právech. O těchto případech vydával sdělení, která zveřejňoval a zasilal čs. státním orgánům; sdělení byla též předávána světovým tiskovým agenturám.

F) Kdo byl Jan Patočka?

Jan Patočka (1907–1977) byl významným českým filosofem, profesorem na FF UK, kde ovšem po válce směl přenášet jen v letech 1945–50 a 1968–1972. Zabýval se fenomenologií, filosofií dějin, navazoval na Husserla a Heideggera. Byl signatářem Charty 77 a jedním z jejích prvních mluvčích. V souvislosti s tím byl opakovaně vyslýchán StB a po jednom z výslechů utrpěl mozkovou mrtvici, na níž zemřel. Jeho pohřeb se stal významnou událostí protikomunistického odporu.

15 MIN
CELÁ TŘÍDA

Pustíme žákům video. Po jeho skončení provedeme krátkou reflexi, ptáme se, jak na ně zapůsobilo, mluvit však necháme hlavně je. Případné otázky samozřejmě zodpovíme. Zkontrolujeme úlohu 1 z PL.

15 MIN
PRÁCE VE SKUPINĚ

Žáky rozdělíme na 5 skupin, do každé skupiny dáme část rozhovoru s Ninou Schwarzovou.

- Úkolem každé skupiny je text přečíst, vypsát si v bodech nejdůležitější myšlenky pro prezentaci před třídou.
- Druhým úkolem je formulování motto.

Před čtením žáky požádejte, aby si vše, čemu nerozumí nebo je jim nejasné, podtrhali. Skupinky při práci obcházejí a vysvětlujeme nejasnosti.

15 MIN
PRÁCE VE SKUPINĚ

Prezentace – žáci vlastními slovy převypráví, co se v rozhovoru dozvěděli. Svou prezentaci zakončí mottem a zároveň vysvětlí, proč právě toto motto zvolili.

10 MIN
CELÁ TŘÍDA

Jako třída vybereme motto, které Ninu nejlépe vystihuje a které je užitečné na všechna období Ninina života. Pokud se na žádném jako třída neshodnete, pokuste se vymyslet nové. Žáky vedte k tomu, aby své názory podpořili argumenty.

DŮ

Domácí úkol: nechte žáky zamyslet se nad tím, jaké motto by zvolili pro svůj život.